

JOANNA DUDA

WPLYW GLOBALIZACJI NA DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWĄ I INWESTYCYJNĄ POLSKICH MSP

Wprowadzenie

Reformy wprowadzane po 1989 roku w Polsce zmieniały oblicze polskiej gospodarki i po wielu latach transformacji doprowadziły do powstania gospodarki rynkowej. Jednym z istotnych elementów funkcjonowania gospodarki rynkowej są przedsiębiorstwa. Ich rozwój i funkcjonowanie w tym okresie ulegały wielu zmianom. Zmiany te dotyczyły struktury własności, wielkości przedsiębiorstw, form prowadzenia działalności, struktury inwestycji oraz źródeł ich finansowania. Rynek polskich firm uległ kolejnym zmianom po akcesji Polski do Unii Europejskiej: z rynku lokalnego stał się rynkiem globalnym.

Wiele polskich firm miało kłopoty z odnalezieniem się w nowej, wolnorynkowej globalnej rzeczywistości. Część z nich zaczęła działać na nowych zagranicznych rynkach, gdzie przewaga technologiczna konkurencji była znacząca. Ten fakt budził wśród przedsiębiorców pewne obawy. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez PARP, przedsiębiorcy obawiali się o swoją pozycję konkurencyjną. Bali się, że zostaną wyparci z rynku przez lepiej zarządzane i silniejsze kapitałowo firmy unijne¹.

Dlatego też w tym referacie zostanie podjęta próba odpowiedzi na pytanie: czy proces jednoczenia się rynku, w tym przypadku europejskiego, ma wpływ na działalność finansową i inwestycyjną polskich małych i średnich przedsiębiorstw? W tym celu w oparciu o wyniki badań przeprowadzonych przez PKPP Lewiatan oraz badania własne autorki, przeprowadzone wśród małopolskich MSP, które aplikowały o środki unijne w ramach Działania 2.6. „Zostań małopolskim przedsiębiorcą”, zostanie przeprowadzona analiza działalności eksportowej, struktury inwestycji oraz źródeł finansowania w okresie przed i po akcesji Polski do UE.

Działalność finansowa i inwestycyjna polskiego sektora MSP w latach 1999–2010

W latach 1999–2009 głównym źródłem finansowania inwestycji polskich MSP był kapitał własny pochodzący z zysku zatrzymanego i kapitału wniesionego przez właścicieli. Drugim źródłem finansowania był kredyt bankowy. W latach 1999–2000 większy odsetek

¹ *Badanie kondycji sektora MŚP, PKPP Lewiatan, 2005.*

przedsiębiorców korzystał z tego źródła, jednak z czasem banki zaczęły zaostrzać kryteria przyznawania kredytów, głównie ze względu na dużą liczbę kredytów straconych oraz duży odsetek firm funkcjonujących krócej niż jeden rok. Można również zaobserwować coraz mniejsze zainteresowanie przedsiębiorców leasingiem. Strukturę finansowania inwestycji w polskim sektorze MSP w latach 1999–2009 przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Źródła finansowania działalności polskiego sektora MSP w latach 1999–2009

Wyszczególnienie	Odsetek firm						
	1999/2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kapitały własne, w tym zysk zatrzymany	76	86	69,1	73,1	72,6	74,1	64,8
Kredyt bankowy	38	14,2	16,6	12,7	17,4	12,8	17,7
Leasing	24	12,6	10,5	9,0	6,9	-	8,3
Fundusze UE	0	3,6	1,4	1,9	1,9	6,5	7,3
Inne	0	0	2,4	3,3	1,2	2,9	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raporty PKPP Lewiatan: 2004,2006,2009, 2010.

W analizowanym okresie można zauważyć wzrost zainteresowania przedsiębiorców środkami pochodzącymi z funduszy unijnych. Początkowo przedsiębiorcy podchodzili bardzo sceptycznie do możliwości pozyskania środków UE. Większość z nich nawet nie aplikowała o nie (ponad 95%). Jednak w roku 2009, w porównaniu z rokiem 2007, zainteresowanie tą formą współfinansowania inwestycji wzrosło bardzo istotnie – o prawie 15% (tab. 2)².

Tabela 2

Odsetek małych i średnich przedsiębiorstw aplikujących o środki z funduszy unijnych w latach 2004–2009

Wyszczególnienie	Odsetek MSP aplikujących o środki z funduszy unijnych				
	2004	2005	2006	2007	2009
Znaczny wzrost współfinansowania ze środków unijnych	3,6	2,7	2,1	3,0	17,9
Bez zmian	7,9	16,9	9,8	11,8	11,3
Znaczny spadek	0,2	0,6	0,0	0,5	0,9
Nie dotyczy	88,2	79,8	8,8	84,6	69,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: PKPK Lewiatan, 2009.

² Raport: PKPK Lewiatan, 2009.

Spośród grupy przedsiębiorstw, które realizowały działania inwestycyjne w okresie poprzedzającym przystąpienie Polski do UE, ponad 60% małych i średnich przedsiębiorców inwestowało w komputery i systemy komputerowe. Te decyzje inwestycyjne wydają się uzasadnione, ponieważ ponad 50% przedsiębiorstw w tamtym okresie nie posiadała systemów komputerowych ani dostępu do Internetu. Przedsiębiorcy kupowali również maszyny i urządzenia produkcyjne zarówno nowe, jak i używane. W roku 2004 inwestowano także w kupno maszyn i urządzeń o podobnych parametrach produkcyjnych do posiadanych, rozwój sieci sprzedaży, poprawę jakości oferowanych usług, zakup nowoczesnych maszyn i urządzeń produkcyjnych. Czynnikiem motywującym do podjęcia wymienionych inwestycji była przede wszystkim chęć podłożenia wzmożonej konkurencji na rynku unijnym³.

Wyraźna zmiana struktury inwestycji jest widoczna od 2005 roku. Większość z nich zaczęła inwestować w nowe maszyny i urządzenia produkcyjne z myślą o wprowadzaniu na rynek nowych produktów i usług. Od roku 2007 można zauważyć niewielki spadek odsetka przedsiębiorstw zainteresowanych inwestycjami w innowacje, co przejawia się w malejącej liczbie inwestujących w maszyny i urządzenia ze względu na nową technologię (tab. 3). Powodem rezygnacji z innowacyjnych i zarazem kosztownych inwestycji mógł być mały popyt na rynku polskim na produkty innowacyjne. Wynika to z faktu, iż większość polskich konsumentów przy podjęciu decyzji o zakupie kieruje się ceną.

Tabela 3

Struktura inwestycji w polskim sektorze MSP w latach 2005–2010

Rodzaj inwestycji	Odsetek przedsiębiorstw				
	2005	2006	2007–2008	2009	2010
Zakup maszyn i urządzeń ze względu na nową technologię	32,0	29,3	21,9	21,5	21,5
Zakup maszyn i urządzeń o podobnych parametrach produkcyjnych	28,1	34,3	17,9	18,6	18,6
Budowa lub zakup budynków	22,4	18,4	14,9	10,8	10,8
Wymiana maszyn/urządzeń na podobne	27,9	20,1	10,0	9,0	9,0
Modernizacja środków transportu	27,9	23,6	8,4	6,6	6,6
Poprawa jakości	25,9	30,6	7,4	7,4	7,4
Wprowadzanie nowych produktów	30,1	24,3	5,1	4,4	4,4
Dywersyfikacja działalności	-	-	3,8	1,9	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raporty PKPP Lewiatan:2006,2009, 2010; A. Żolnierski, P. Zaduda-Lichota, 2008.

³ J. Duda: *Decyzje inwestycyjne przedsiębiorstw polskich z sektora MSP*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2009.

Jednym z wyznaczników konkurencyjności polskich małych i średnich przedsiębiorstw jest ich pozycja na międzynarodowym rynku, możliwość sprzedaży przez daną firmę swoich produktów i usług za granicą, na dobrze rozwiniętym rynku, do jakich zalicza się na pewno rynek Unii Europejskiej. Dlatego też w tej części referatu zostaną przedstawione dane na temat eksportu w polskim sektorze MSP.

W roku 2009 liczba podmiotów małych i średnich wynosiła 50 828, z czego 17 079 stanowili eksporterzy. Ich liczba wzrosła o 6,5% w stosunku do 2008 roku. W tym samym czasie liczba firm eksportujących w grupie dużych przedsiębiorstw wzrosła o 4,8%. W rezultacie udział MSP eksporterów w ogólnej liczbie przedsiębiorstw eksportujących zwiększył się z 87,5 do 88,9% (tab. 4)⁴.

Tabela 4

Eksportujące MSP na tle wszystkich eksporterów

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Liczba wszystkich badanych eksporterów	13 153	14 103	14 333	15 448	15 845	16 290	17 079
Liczba MSP eksporterów	11 519	12 387	12 583	13 785	13 785	14 249	15 178
Udział MSP eksporterów w ogólnej liczbie (%)	87,9	87,8	87,8	87,0	87,0	87,5	88,9

Źródło: Raport: PARP, 2010.

W roku 2009 wartość eksportu polskich małych i średnich przedsiębiorstw wyniosła 103 mld zł, tj. o 3% więcej niż w 2008 roku. W tym samym czasie eksport dużych firm zmniejszył się o 1%. W rezultacie udział MSP zatrudniających powyżej 9 osób wzrósł z 26,5% w 2008 roku do 27,3% w roku 2009. Jak wskazano w tabeli 5 w poprzednich latach była tendencja odwrotna.

Tabela 5

Udział w eksporcie polskich MSP zatrudniających powyżej 9 osób

Udział MSP w eksporcie (%)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	32,3	31,8	30,5	28,0	26,8	26,5	27,3

Źródło: Raport: PARP, 2010.

⁴ Wyniki tych badań dotyczą małych i średnich przedsiębiorstw, które zostały wyodrębnione na podstawie sprawozdania F01, czyli pomija mikroprzedsiębiorstwa. Obowiązek sporządzania takich sprawozdań mają przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób.

Najwięcej eksportowały przedsiębiorstwa średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób. W 2009 roku przypadło na nie 78,3% całego eksportu MSP. W latach 2008–2009 eksport firm małych zwiększał się szybciej niż średnich. W stosunku do roku poprzedniego tempo wzrostu eksportu dla firm małych wyniosło 8,4% w 2008 roku i 9,4% w 2009 roku. Dla podmiotów średnich było to odpowiednio: 2,4 i 1,4%. W konsekwencji udział przedsiębiorstw małych w eksporcie całego MSP zwiększył się z 19,6% w 2007 roku do 20,5% w 2008 roku i 21,7% w 2009 roku. We wszystkich sekcjach PKD wartość eksportu przedsiębiorstw średnich przewyższa wartość eksportu przedsiębiorstw małych.

Małe i średnie przedsiębiorstwa wykazują mniejsze powiązanie z rynkami zagranicznymi niż przedsiębiorstwa duże. Firmy większe wykazują większą skłonność do eksportu, obrazują to dwa wskaźniki: udział eksporterów w ogólnej liczbie firm oraz wskaźnik udziału eksportu w przychodach ogółem eksporterów (tab. 6).

Tabela 6

Skłonność MSP do eksportu na tle innych podmiotów w 2009 roku

Wyszczególnienie	Rodzaj podmiotu gospodarczego				
	ogółem zatrudniające pow. 9 osób	małe	średnie	MSP zatrudniające (9–249 osób)	duże
Liczba firm ogółem	50 828	31 269	16 512	47 781	3 047
Liczba eksporterów	17 079	7 615	7 563	15 178	1 901
Udział eksporterów w ogólnej liczbie firm (%)	33,6	24,4	45,8	31,8	62,4
Przychody ogółem eksporterów (mln zł)	1 435,7	122,51	359,81	432,32	953,38
Wartość eksportu (mln zł)	380,21	22,56	81,26	103,81	276,4
Udział eksportu w przychodach ogółem (%)	26,5	18,4	22,6	24,0	29,0

Źródło: Raport: PARP, 2010.

Dane dla pierwszego wskaźnika pokazują, że udział firm prowadzących działalność eksportową zwiększa się wraz z wielkością przedsiębiorstwa. W roku 2009 w przypadku małych przedsiębiorstw udział ten wynosił 24,4%, w przypadku przedsiębiorstw średnich – 45,8%, a w przypadku firm dużych – 62,4%. W przypadku drugiego wskaźnika można zauważyć następującą zależność: im większa firma, tym większy udział eksportu w przychodach ogółem. W roku 2009 w małych firmach wskaźnik ten wynosił 18,4%. W przypadku firm średnich kształtował się na poziomie 22,6%, a w przypadku firm dużych – 29% (tab. 6).

Działalność finansowa i inwestycyjna małopolskich mikroprzedsiębiorstw w latach 2009–2010

Powszechnie mówi się, że małe i średnie przedsiębiorstwa napotykają wiele barier rozwoju i tym samym są mało konkurencyjne. Oprócz barier prawnych i administracyjnych jedną z poważniejszych jest bariera kapitałowa. Przedsiębiorcy mają problemy związane z pozyskaniem kapitału zarówno na działalność operacyjną, jak i inwestycyjną. W związku z tym, że akcesja Polski do UE dała im możliwość aplikowania o środki wsparcia, w tej części referatu, zostaną zaprezentowane wyniki badań własnych autorki przeprowadzone w Małopolsce wśród mikroprzedsiębiorców, którzy aplikowali o środki unijne w ramach Działania 2.6. „Zostań małopolskim przedsiębiorcą”.

Badania były przeprowadzone za pomocą kwestionariusza ankiety, realizowano je w dwóch etapach. Pierwszy odbył się w 2009 roku i objął 45 mikroprzedsiębiorców. Drugi odbył się w 2010 roku i objął 30 mikroprzedsiębiorstw. Ze względu na wymogi związane z programem, wszyscy respondenci reprezentowali jednoosobową działalność gospodarczą.

Inwestycje realizowane przez małopolskich mikroprzedsiębiorców były bardzo zróżnicowane pod względem kapitałowym. Ich wartość wynosiła od 10 000 zł do 100 000 zł. Większość przedsiębiorców poniosła nakłady inwestycyjne w wysokości 50 000 zł. Głównie ze względu na wysokość dotacji unijnej, która wynosiła maksymalnie 40 000 zł. Wymogiem programu było zainwestowanie również części kapitału własnego.

Przedsiębiorcy realizowali różnego typu działania inwestycyjne. Inwestowali przede wszystkim w maszyny i urządzenia produkcyjne o podobnych parametrach produkcyjnych do posiadanych, maszyny i urządzenia ze względu na nową technologię, poprawę jakości, kupowali również licencje i patenty. Większość z tych inwestycji można uznać za innowacyjne. Wyniki badań przedstawiono w tabeli 7.

Pomiędzy rokiem 2009 a 2010 można zauważyć pewne różnice w strukturze inwestycji. W roku 2009 znacznie więcej firm (o 16%) inwestowało w maszyny o podobnych parametrach do posiadanych, natomiast liczba przedsiębiorstw inwestujących w maszyny ze względu na nowe technologie oraz licencje i patenty w obu latach była taka sama. W roku 2010 znacznie więcej przedsiębiorstw (o 22% więcej) inwestowało w nowe technologie oraz o 9% więcej inwestowało w poprawę jakości. Dodatkowo w 2010 roku 7% ankietowanych wdrażała system jakości. W 2010 roku również znacznie więcej firm inwestowało w informatyzację swoich przedsiębiorstw oraz modernizację biur.

Jak wykazano w punkcie 2 artykułu, w całym polskim sektorze MSP na przestrzeni lat 1999–2009 głównym źródłem finansowania inwestycji był kapitał własny, wspierany w ograniczonym stopniu kredytem bankowym i leasingiem.

Podobnie jest w przypadku małopolskich mikroprzedsiębiorstw, zarówno w 2009, jak i 2010 roku głównym źródłem finansowania działalności inwestycyjnej był zysk zatrzyma-

ny i kapitał właścicieli. Ponadto w 2009 roku 6% respondentów pozyskało venture capital, czego w 2010 roku nie odnotowano (tab. 8).

Tabela 7

Struktura inwestycji małopolskich mikroprzedsiębiorstw w latach 2009–2010

Struktura inwestycji	Odsetek mikroprzedsiębiorstw, które realizowały inwestycje	
	2009	2010
Maszyny i urządzenia produkcyjne	34	18
Maszyny/nowe technologie	32	32
Licencje i patenty	21	21
Nowe technologie	21	43
Ochrona środowiska	3	7
B+R	5	14
Poprawa jakości	37	46
Wdrożenie systemu jakości	–	7
Informatyzacja	24	43
Modernizacja biur	5	18
Szkolenia	5	–
Transport	–	4
Inne	–	4

Źródło: badania własne.

Tabela 8

Własne źródła finansowania inwestycji w małopolskich mikroprzedsiębiorstwach w latach 2009–2010

Źródła finansowania	Odsetek mikroprzedsiębiorstw korzystających z kapitału własnego	
	2009	2010
Zysk	52	71
Kapitał właścicieli	42	75
Venture capital	6	0

Źródło: opracowanie własne.

Oprócz kapitałów własnych, w badanej grupie, przedsiębiorcy korzystali także ze środków unijnych, ale wynika to ze specyfiki badanej populacji. Natomiast podobnie jak w przypadku przedsiębiorców z całego polskiego sektora MSP nieobjętych projektem UE,

tylko niewielka część korzystała z kredytów bankowych. Niewielki odsetek uzyskał poręczenia kredytowe z funduszy poręczeń kredytowych oraz korzystał z pomocy inkubatorów przedsiębiorczości. Wyniki badań zamieszczono w tabeli 9.

Tabela 9

Obce źródła finansowania inwestycji w latach 2009–2010
w małopolskich mikroprzedsiębiorstwach

Źródła finansowania	Odsetek mikroprzedsiębiorstw korzystających z poszczególnych źródeł finansowania	
	2009	2010
Kredyt bankowy	32	14
Leasing	29	14
Factoring	0	0
Franchising	0	0
Fundusze UE	84	96
Poręczenia	3	0
Fundusze pożyczkowe	3	0
Inkubator przedsiębiorczości	3	0
Inne	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli 9, zarówno w 2009, jak i 2010 roku, w odniesieniu do obcych kapitałów, korzystano tylko z trzech źródeł finansowania inwestycji: kredytów bankowych, leasingu i środków unijnych.

W roku 2010, w porównaniu z 2009, znacznie mniej (o 18% mniej) firm korzystało z kredytów bankowych, o 15% mniej finansowało inwestycje leasingiem. Nikt nie korzystał z finansowania venture capital, poręczeń funduszy kredytowych oraz pomocy inkubatorów przedsiębiorczości.

Ze względu na problemy z pozyskaniem kredytów bankowych na prowadzenie działalności gospodarczej część przedsiębiorców, aby sfinansować planowane inwestycje zaciąga kredyty bankowe dla osób fizycznych i przeznacza je na realizację inwestycji. Wyniki badań zamieszono w tabeli 10. Jak wynika z danych w niej zaprezentowanych, w 2010 roku o 2% mniej firm korzystało z tej formy kredytowania i również mniej o 14% miało zamiar pozyskania tych środków.

Dodatkowo w 2010 roku piętnastu przedsiębiorców zapytano, czy zamierzają prowadzić działalność eksportową. Z przeprowadzonych badań wynika, że w momencie realizacji badania nikt z przedsiębiorców nie jest eksporterem. Połowa respondentów zamierza prowadzić taką działalność, ale dopiero w przyszłości.

Tabela 10

Odsetek przedsiębiorców realizujących inwestycje z kredytów bankowych dla osób fizycznych w latach 2009–2010

Wyszczególnienie	Odsetek przedsiębiorstw korzystających z kredytów dla osób fizycznych	
	2009	2010
Tak	6	4
Nie	69	86
Mam taki zamiar	25	11

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11

Działalność eksportowa małopolskich mikroprzedsiębiorców w 2010 roku

Odsetek przedsiębiorców eksportujących		
Tak	Tak w przyszłości	Nie
0%	50%	50%

Źródło: badania własne.

Podsumowanie

W niniejszym referacie podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: czy globalizacja, rozumiana jako proces jednoczenia się rynku UE, ma wpływ na działalność finansową i inwestycyjną polskich MSP? Dlatego też na podstawie badań przeprowadzonych przez PKPK Lewiatan oraz badań własnych dokonano analizy działalności eksportowej, struktury inwestycji oraz źródeł ich finansowania w okresie przed i po akcesji Polski do Unii Europejskiej.

Z zaprezentowanych w referacie wyników badań można wywnioskować, że głównym źródłem finansowania działalności inwestycyjnej zarówno w okresie przed, jak i po akcesji Polski do UE był i jest kapitał własny (tab. 1). Drugim źródłem finansowania inwestycji w analizowanym okresie był kredyt bankowy. Jednak w tym przypadku można zauważyć tendencję malejącą. W latach 1999–2000 znacznie więcej przedsiębiorców korzystało z tej formy finansowania inwestycji (38%). W latach 2004–2009 odsetek przedsiębiorców finansujących inwestycje z tego źródła waha się w granicach od 12,8 do 17,7%. Podobną tendencję można zauważyć w przypadku leasingu. W latach 1999–2000 ok. 24% przedsiębiorców korzystało z tej formy finansowania, a od 2004 roku ich odsetek ciągle maleje.

Przystąpienie Polski do UE stworzyło przedsiębiorcom możliwość pozyskania wsparcia finansowego z funduszy strukturalnych. Z tego źródła skorzystało stosunkowo niewielu

przedsiębiorców. W roku 2004 ok. 4,6%, a w 2009 roku 7,3%, jednak zainteresowanie tą formą wsparcia wśród przedsiębiorców rośnie. W roku 2004 aplikowało o środki unijne niewiele ponad 3% MSP, a w 2009 prawie 18% (tab. 2).

Z badań zaprezentowanych w artykule wynika także, że w latach 2003–2009 zmieniła się struktura inwestycji w polskim sektorze MSP. Rokiem przełomowym okazał się rok 2005.

Do roku 2004 przedsiębiorcy inwestowali przede wszystkim w używane maszyny i urządzenia oraz maszyny o podobnych parametrach produkcyjnych do posiadanych. Modernizowali środki transportu oraz inwestowali w informatyzację swoich przedsiębiorstw.

Od roku 2005 widać wyraźną zmianę profilu inwestycji w tym sektorze (tab. 3). Większość przedsiębiorców inwestowała w maszyny i urządzenia ze względu na nową technologię oraz z myślą o wprowadzaniu nowych produktów na rynek. Wymieniali też stare maszyny na nowe o podobnych parametrach produkcyjnych. Większość ankietowanych stwierdziła, że dokonywali inwestycji głównie z myślą o podołaniu konkurencji na międzynarodowym rynku unijnym.

Od 2007 roku można z kolei zauważyć niewielki spadek odsetka przedsiębiorstw zainteresowanych inwestycjami w innowacje, co mogło być spowodowane małym popytem na produkty innowacyjne na rynku polskim, gdyż większość polskich klientów przy podjęciu decyzji o zakupie kieruje się ceną.

Z przeprowadzonej analizy można wywnioskować, że fakt zjednoczenia się rynku unijnego nie wpłynął na zmianę źródeł finansowania działalności inwestycyjnej w polskim sektorze MSP, ale struktura inwestycji od roku 2005 uległa znacznym zmianom.

Przejawem umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw jest ich działalność eksportowa. Z danych zaprezentowanych w powyższej części referatu wynika, że małe i średnie przedsiębiorstwa wykazują mniejszą skłonność do eksportu niż podmioty duże. Można zauważyć następujące zależności: udział firm prowadzących działalność eksportową wzrasta wraz z wielkością przedsiębiorstwa oraz im większa firma, tym większy udział eksportu w przychodach ogółem (tab. 6).

W drugiej części referatu przedstawiono wyniki badań własnych autorki, które zostały przeprowadzone w małopolskich mikroprzedsiębiorstwach starających się o dofinansowanie ze środków unijnych.

W tej grupie przedsiębiorstw, podobnie jak w całym polskim sektorze MSP, głównym źródłem finansowania inwestycji był i jest kapitał własny. Przedsiębiorcy korzystali także z kredytów bankowych i leasingu. Pomiędzy rokiem 2009 a 2010 widać wyraźny spadek liczby podmiotów, które korzystały z tych formy finansowania (tab. 9). Ze względu na specyfikę badanej grupy prawie wszyscy respondenci korzystali ze środków unijnych.

W grupie małopolskich mikroprzedsiębiorców można też zauważyć zmiany w strukturze inwestycji (tab. 7). W roku 2010 więcej przedsiębiorców zainwestowało w nowe technologie (o 22% więcej), w B+R (więcej o 9%), w ochronę środowiska (wzrost o 4%). O 9% więcej przedsiębiorców realizowało inwestycje związane z poprawą jakości, co jest dobrym

symptodem ze względu na to, że większość polskich MSP, począwszy od 1990 roku, konkuruje głównie ceną. O 19% więcej firm inwestowało w informatyzację, o 13% więcej modernizowało swoje biura. Ponadto 7% respondentów wdrażało system jakości, tego typu inwestycji nie zgłaszali przedsiębiorcy w roku poprzednim. Natomiast w 2010 roku nikt nie szkolił pracowników, może głównie ze względu na formę prawną. Są to osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą, podczas gdy w roku poprzednim takie szkolenia prowadziło 5% ankietowanych przedsiębiorców.

Małopolscy przedsiębiorcy w zasadzie nie prowadzą działalności eksportowej, jednak połowa z nich stwierdziła, że w przyszłości ma taki zamiar.

Literatura

- Cieplewska M., Mucha-Leszko B.: *Integracja europejska. Droga do unii ekonomicznej i monetarnej*, Wyd. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Duda J.: *Decyzje inwestycyjne przedsiębiorstw polskich z sektora MSP*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2009.
- Ehlermann C.D.: *Les Enterprises publiques et le controle des aides d'Etat*, „reuve du Marche Commun et de Union Europeenne” 1992, no 336.
- Monitoring sektora MSP*, PKPP Lewiatan, Warszawa 2004.
- Monitoring kondycji sektora MSP*, PKPP Lewiatan, Warszawa 2006.
- Monitoring sektora MSP*, PKPP Lewiatan, Warszawa 2009.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006–2007*, red. A. Żołnierski, P. Zadura-Lichota, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2008.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010.
- Starczewska-Krzysztozek M.: Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, „Infos” 2008, Biuro Analiz Sejmowych, nr 4.

dr inż. Joanna Duda
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania Organizacjami, Kadrami i Prawa Gospodarczego

Streszczenie

Cechą charakterystyczną ostatnich lat jest postępujący proces integrowania się rynków krajowych i regionalnych w jeden globalny rynek towarów, usług i kapitału. Proces ten prowadzi do przenikania się i scalania rynków oraz umiędzynarodowienia produkcji, dystrybucji i marketingu. W tym aspekcie szczególnego znaczenia nabiera pozycja konkurencyjna polskich MSP na wspólnym

międzynarodowym rynku UE. Dlatego też w niniejszym referacie, w oparciu o badania PKPK Lewiatan oraz badania własne autorki, podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: czy proces globalizacji rozumiany jako integracja rynku europejskiego ma wpływ na działalność finansową i inwestycyjną polskich małych i średnich przedsiębiorstw?

THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION ON FINANCIAL AND INVESTMENT ACTIVITIES OF POLISH SMES

Summary

A characteristic feature of recent years is a progressive process of domestic and regional markets integration into one global market for goods, services and capital. This process leads to markets overlapping and merging and to the internationalization of production, distribution and marketing. In this aspect the competitive position of Polish SMEs on the common international EU market gets a special meaning. That is why in this paper, based on the survey by PKPK Lewiatan and author's own survey, an attempt has been made to answer the question whether the globalization process understood as the integration of the European market has an influence on financial and investment activities of Polish small and medium enterprises.